

Marko Nurmikolu/eg

29.1.2013

5/80/2013

Kunnan- ja kaupunginhallituksille
Kuntayhtymien hallituksille

Jätehuoltoviranomaisen päätös jätteenkuljetusjärjestelmästä

Uusi jätelaki (646/2011) velvoittaa kunnan järjestämään mm. vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asunnossa syntyvän jätteen, mukaan lukien sako- ja umpikaivolietteen, jätehuollon asukkaille (JL 32 §). Lisäksi kunnan vastuulle kuuluu sosiaali- ja terveyspalveluissa, koulutustoiminnassa sekä julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätehuollon järjestäminen sekä ne liikehuoneiston yhdyskuntajätteet, jotka kerätään kiinteistöllä tai putkikeräysjärjestelmässä yhdessä edellä tarkoitettujen jätteiden kanssa.

Kunnan on huolehdittava, että kunnallisella jätehuoltovastuulla olevan jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta käsittelyyn (kiinteistöittäinen jätteenkuljetus). Jätteenkuljetuksessa on kyse julkisesta välttämättömyyspalvelusta, jonka on toimittava kaikissa oloissa, kaikkina aikoina ja kaikilla alueilla. Jätelain määrittämänä pääsääntönä on kunnan järjestämä ja kilpailuttama jätteenkuljetus (JL 36 §). Jätelakiin on jätetty kuitenkin mahdollisuus valita myös kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus (aiemmin ns. sopimusperusteinen jätteenkuljetus), mikäli jätelain määrittämät edellytykset täyttyvät (JL 37 §). Em. järjestelmässä alueen asukkaat itse sopivat kuljetusyhtiön kanssa jätteiden keräyksestä ja kuljetuksesta kunnan määräämään käsittelypaikkaan. Lakisäätöinen kuljetusjärjestelmän edellytysten arviointi koskee vain niitä alueita, joilla on käytössä kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus. Kunnassa voi olla käytössä eri alueilla myös eri kuljetusjärjestelmät.

Jätteenkuljetusjärjestelmästä tekee päätöksen kunnan jätehuoltoviranomainen, joka voi olla myös usean kunnan yhteinen. Mikäli vanhoja ns. sopimusperusteisia jätteenkuljetuksia halutaan jatkaa, tulee jätehuoltoviranomaisen tehtäväksi arvioida, täyttääkö järjestelmä jätelain edellytykset. Arvioinnin perusteella jätehuoltoviranomaisen tulee tehdä kuljetusjärjestelmästä 1.5.2013 mennessä valituskelpoinen päätös.

Kunnan jätehuoltoviranomainen tekee päätöksen kuljetusjärjestelmästä kuuluttuaan asianomaisia kuntia sekä kaikkia, joiden oloihin päätöksenteolla on huomattava vaikutus. Päätöksenteko on viranomaistoimintaa ja jätehuoltoviranomainen ratkaisee asian itsenäisesti. Kuntien, jätelaitoksen ja muiden asianomaisten lausunnot eivät sido jätehuoltoviranomaista, mutta sen tulee päätöstä harkitessaan ottaa lausuntojen lakiperusteiset asiasisällöt huomioon.

Lisätietoja:

Marko Nurmikolu, puh.(09) 771 2573
Tuulia Innala, puh. (09) 771 2565
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Jätehuoltoviranomaisen tulee arvioida ja tehdä päätös jätelain mukaisesta jätteenkuljetusjärjestelmästä ennen 1.5.2013

Uusi jätelaki (646/2011) velvoittaa kunnan järjestämään mm. vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asunnossa syntyvän jätteen, mukaan lukien sako- ja umpikaivolietteen, jätehuollon asukkaille (JL 32 §). Lisäksi kunnan vastuulle kuuluu sosiaali- ja terveyspalveluissa, koulutustoiminnassa sekä julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätehuollon järjestäminen sekä ne liikehuoneiston yhdyskuntajätteet, jotka kerätään kiinteistöllä tai putkikeräysjärjestelmässä yhdessä edellä tarkoitettujen jätteiden kanssa.

Kunnan on huolehdittava, että kunnallisella jätehuoltovastuulla olevan jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta käsittelyyn (kiinteistöittäinen jätteenkuljetus). Uuteen jätelakiin on otettu edelleenkin mahdollisuus kahteen vaihtoehtoiseen jätteenkuljetusjärjestelmään. Kunnassa voi myös toimia eri alueilla eri kuljetusjärjestelmät. Pääsääntö on kunnan järjestämä ja kilpailuttama jätteenkuljetus (JL 36 §). Toinen vaihtoehto on kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus (aiemmin ns. sopimusperusteinen jätteenkuljetus), jossa alueen asukkaat itse sopivat kuljetusyhtiön kanssa jätteiden keräyksestä ja kuljetuksesta kunnan määräämään loppusijoituspaikkaan (JL 37 §).

Jätteenkuljetusjärjestelmästä tekee päätöksen kunnan jätehuoltoviranomainen, joka voi olla myös usean kunnan yhteinen. Mikäli vanhoja ns. sopimusperusteisia jätteenkuljetuksia jatketaan, tulee jätehuoltoviranomaisten arvioida erikseen, että järjestelmä täyttää jätelain edellytykset. Arvioinnin perusteella jätehuoltoviranomaisen tulee tehdä kuljetusjärjestelmästä 1.5.2013 mennessä valituskelpoinen päätös.

Kunnan jätehuoltoviranomainen tai kuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen tekee päätöksen kuljetusjärjestelmästä kuultuaan asianomaisia kuntia sekä kaikkia, joiden oloihin päätöksenteolla on huomattava vaikutus. Päätöksenteko on viranomaistoimintaa ja jätehuoltoviranomainen ratkaisee asian itsenäisesti. Kuntien tai jätelaitoksen lausunto ei sido jätehuoltoviranomaista.

Jätelain 36 §:n mukaan jätehuoltoviranomaisen on järjestettävä kiinteistöittäinen jätteenkuljetus, jollei 37 tai 41 §:stä muuta johdu. Tämän mukaisesti kunta ei järjestä jätteenkuljetusta sellaisilla kunnan alueilla, joilla on jätehuoltoviranomaisen päätöksen mukaisesti käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus (sopimusperusteinen) eikä sellaiselle jätteelle, jota jätteen tai kiinteistönhaltija 41 §:n ja jätehuoltomääräysten tai ympäristönsuojelumääräysten johdosta ei ole velvollinen luovuttamaan kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen.

Jätteenkuljetuksessa on kyse julkisesta välttämättömyyspalvelusta, jonka on toimittava kaikissa oloissa, kaikkina aikoina ja kaikilla alueilla.

Päätöksenteko kuljetusjärjestelmästä ennen 1.5.2013

Erillistä jätehuoltoviranomaisen päätöstä tai kuljetusjärjestelmätarkastelua ei tarvita, jos alueella on jo käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus. Jätehuoltoviranomaisen on arvioitava vanhat sopimusperusteiset jätteenkuljetukset. Asiassa on tehtävä arviointiin perustuva valituskelpoinen päätös ennen 1.5.2013 (JL 149 §). Vaihtoehtoina on siirtyä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen tai jatkaa kiinteistönhaltijan järjestämää jätteenkuljetusta. Sopimusperusteista jätteenkuljetusta voidaan jatkaa kiinteistönhaltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena vain, jos jätelain 37 §:n edellytykset täyttyvät. Viranomaisen tulee aina perustella päätöksensä. Jos päätöksellä siirrytään kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisesta, joka voi tapahtua aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä ja viimeistään viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta (JL 149.4 §).

Kuljetusjärjestelmäpäätöksestä tulee tiedottaa kuntalaisille sekä julkaista päätös tietoverkossa. Päätökseen lisätään valitusosoitus. Kuljetusjärjestelmäpäätöksestä voidaan tehdä kunnallisvalitus, tällöin valitusperusteena voi olla vain se, että päätöksessä ei ole noudatettu lakia (laillisuusvalitus). Valitusoikeus on kunnan jäsenillä sekä asianosaisilla.

Vaihtoehto 1. Kunta järjestää jätteenkuljetuksen

Kuten edellä on jo todettu, erillistä jätehuoltoviranomaisen päätöstä ei tarvita, jos alueella on jo käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus.

Jätehuoltoviranomainen voi valita kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen, vaikka kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytykset täytyisivät.

Jätteen saa kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ottaa kuljetettavakseen vain kunta tai jätteen kuljettaja, joka toimii kunnan lukuun. Yleensä toimija on kuntien yhteinen jäte-yhtiö.

Kuljetuspalvelut on kilpailutettava hankintalain mukaisesti ja siten, että kuljetusyrittäjillä — myös uusilla ja erikokoisilla yrittäjillä — on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kunnan jätteenkuljetuspalvelujen tuottamiseen.

Kunta järjestää kuljetuksen omana toimintanaan tai hankkimalla palvelut yksityiseltä yrittäjältä julkisia hankintoja koskevan lain mukaisesti. Käytännössä kunnilla ei ole omaa kuljetuskalustoa, vaan kuljetukset järjestetään hankkimalla palvelut yksityisiltä kuljetusyrittäjiltä.

JL 36 §:n 3 momentilla pyritään varmistamaan, että kuljetusyrittäjillä — myös uusilla yrittäjillä — on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kunnan jätteenkuljetuspalvelujen tuottamiseen. Tähän voidaan vaikuttaa esimerkiksi määrittelemällä kilpailutettavat urakka-alueet ja sopimusajat sellaisiksi ja toteuttamalla kilpailutukset eriaikaisina siten, että tämä mahdollistaa investoinnit keräyskalustoon ja liiketoiminnan pitkäjänteisen suunnittelun. Kilpailutusaikataulun tulee myös olla yrittäjien tiedossa riittävän ajoissa.

Vaihtoehto 2. Kiinteistön haltija järjestää jätteenkuljetuksen

Jätehuoltoviranomainen voi päättää, että kunnassa tai osassa kuntaa asukkaat itse sopivat jätteen kuljettajan kanssa jätteenkuljetuksesta. Päätös voi koskea myös vain tiettytyyppistä jätettä (JL 37 §).

Edellytyksenä tämän vaihtoehdon käyttämiselle on kolmen laissa määritellyn ehdon täyttyminen:

- 1) Tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
- 2) Täten edistetään jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tuetaan jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuteta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
sekä
- 3) Vaikutukset muodostuvat kokonaisuutena arvioiden myönteiseksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten asemaan.

Vaihtoehto 3. Ei lainkaan kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta

Jätehuoltoviranomainen voi päättää, että kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta ei järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet, vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, jollei kuljetusta ole ympäristö- tai terveyssyistä pidettävä tarpeellisena.

Kunta ei voi kuitenkaan vapauttaa itseään jätelain 32 §:n mukaisesta yhdyskuntajätteen hyödyntämisen tai käsittelyn järjestämisvelvollisuudesta. Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen alueen ulkopuolelle rajattujenkin alueiden asukkailla tulee olla mahdollisuus toimittaa asumisessa syntyvä jätteesä asianmukaiseen käsittelyyn. Alueen rajaaminen kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen ulkopuolelle edellyttää siten jonkinlaisen vaihtoehdoisen palvelun suunnittelua ja osoittamista alueen asukkaille.

Kuljetusjärjestelmän toimivuuden seurantavelvollisuus

Jätehuoltoviranomaisen on kuljetusjärjestelmäpäätöksen tehtyään säännöllisesti seurattava ja valvottava jätelain mukaisten edellytysten täyttymistä ja tarvittaessa muutettava päätöstä, jos lain vaatimat edellytykset eivät täyty (JL 37.3 §). Jätehuoltoviranomaisen tulee reagoida myös silloin, jos kunnan järjestämä jätteenkuljetus ei täytä sille jätelain 34 §:ssä asetettuja laatuvaatimuksia.

Jätehuoltoviranomaisen päätösvallan rajaaminen ehdotetulla tavalla on tarpeen sen varmistamiseksi, että varmistetaan JL:n 32 §:ssä kunnan vastuulle säädetyn jätteen osalta jätteenkuljetuspalvelujen saatavuudesta, laadukkuudesta ja toimivuudesta myös silloin, kun kuljettajan valinta jätetään kiinteistön haltijan päätettäväksi.

Kunta voi päättää kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen käyttöönotosta vain, jos voidaan perustellusti olettaa, että alueella on tarjolla kuljetuspalveluja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Lisäksi kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta ei voida ottaa käyttöön, jos se heikentää jätehuollon yleistä toimivuutta alueella tai lisää vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Lisävaatimuksena on, että vaikutukset tulee arvioida kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan. Arvioitavia seikkoja tällöin olisivat muun muassa vaikutukset eri toimijoiden jätehuoltokustannuksiin ja työmäärään. Kokonaisarviossa jätehuoltoviranomainen voi painottaa niitä tekijöitä, joita se pitää alueellisesti tärkeinä näkökohtina.

Jätehuoltoviranomainen voi JL:n 37 §:n 2 momentin mukaan rajata päätöksen koskemaan vain tiettyä jätelajia tai tietynlaatuista jätettä.

JL:n 37 §:n 3 momentissa jätehuoltoviranomainen veloitetaan seuraamaan ja valvomaan kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta tehdyn päätöksen täytönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä. Jos edellytykset eivät enää täyty, on jätehuoltoviranomaisen muutettava päätöstä.

Muistilista kuljetuspäätöksen tekoa varten

Alla on lueteltu asioita, joita pitää kuljetusjärjestelmän osalta ennen päätöksentekoa tai seurannassa selvittää:

a. Tiedot tilanteesta (*Edellytys: Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan*).

1. Kiinteistöt, joilta syntyy jätettä: Kiinteistöjen määrä ja syntyvän jätteen määrä. Järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittyneiden kiinteistöjen määrä.
2. Kunnan käsittelyjärjestelmään kuuluvien vastaanottoaikkojen vastaanotetun jätteen määrä ja muualle viedyn jätteen määrä.
3. Jäteastioiden tyhjennysvälit -> Noudatetaanko jätehuoltomääräyksiä?

b. Kotitalouksien asema (*Edellytys: Tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin*)

1. Palvelujen saatavuus: Toimiiko kaikilla alueilla kuljettajia eli puuttuuko tyhjennyksiä joiltakin tietyiltä alueilta.
2. Hintojen kohtuullisuus eri alueilla ja hintaerot, erojen perusteet.
3. Palvelun laatu: Nykyinen toimivuus, vertaaminen kunnan järjestämän kuljetuksen mahdollisiin laatuksiterieihin.

c. Kuntien, viranomaisten ja jätelaitoksen toiminta (*Edellytys: Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä;*)

1. Viranomaisten käytännön mahdollisuudet seurata ja valvoa jäteastioiden tyhjennyksiä ja jätteenkuljetusta.

2. Eri järjestelmien vaikutukset kunnan jätelaitoksen käsittelyjärjestelmään ja sen kehittämiseen.

d. Ympäristö (*Edellytys: Ei aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle*)

1. Jätehuoltomääräysten noudattaminen
2. Tyhjennysten toimivuus, roskaantumistapaukset
3. Kuljetusten aiheuttama liikenne ja päästöt eri järjestelmissä
4. Muut erot järjestelmien päästöissä ja ympäristövaikutuksissa
5. Lausunto ympäristönsuojelu- ja terveysturvaviranomaisilta

e. Yritysten asema (*Edellytys: Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä, päätöksen vaikutukset kokonaisuutena ajatellen myönteisiä yritysten toimintaan;*)

1. Toimivat yritykset ja kuljetusten merkitys niiden toiminnassa (yritysten elinkelpoisuus, mahdollisuudet investoida).
2. Mahdollinen eri kokoluokan uusien yritysten syntyminen sekä yritysten poistuminen keskitetyn kilpailutuksen myötä.
3. Työllistävä vaikutus

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Kietäväinen
varatoimitusjohtaja

Leena Karessuo
johtaja, alueet ja yhdyskunnat